Dr. Sulík Ot.:

Rozdělení jmění sociálně-pojišťovacích ústavů podle čl. 275 Saint-Germainské mírové smlouvy.

(K publikaci československo-rakouských úmluv čís. 145—152 Sb. z. a n.)

I. Úvodem o článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy.

Rozpadem bývalé rakousko-uherské monarchie a vznikem nových státních útvarů nastala nutnost rozděliti vhodně jmění oněch ústavů (útvarů sociálního pojištění, které zasahovaly svou činností na území nově vzniklých státních celků, resp. na území států, jimž byla postoupena část území bývalé rakousko-uherské monarchie. O tom stanoví Saint-Germainská mírová smlouva v »klausulích hospodářských«, a to ve článku 275, který předpisuje:

»Bez újmy ostatních ustanovení této smlouvy zavazuje se vláda rakouská, pokud se jí týká, že vydá mocnosti, které byla postoupena nějaká území bývalého mocnářství rakousko-uherského, nebo která vznikla rozkouskováním (démembrement) tohoto mocnářství, poměrnou část reserv, nashromážděných vládami nebo úřady bývalého mocnářství rakousko-uherského nebo veřejnými neb soukromými organisacemi činnými pod jejich dozorem, určenou k tomu, aby na těchto územích mohlo působiti pojištění sociální a státní.

Mocnosti, kterým budou tyto fondy vydány, musí jich za všech okolností věnovati splnění závazků vyplývajících z těchto pojištění.

Podmínky tohoto vydání budou stanoveny zvláštními úmluvami, sjednanými mezi vládou rakouskou a vládami, o které jde...«

Článek 275 Saint-Germainské mírové smlouvy, jak jest patrno z uvedeného znění, řeší problém rozdělení jmění sociálně pojišťovacích útvarů jenom v nejhrubších rysech. Bližší podrobnosti mají býti stanoveny zvláštními úmluvami.

Provedení tohoto předpisu mírové smlouvy nebylo snadné. Především bylo třeba přesně vymeziti dosah jeho a vytknouti poměr tohoto článku k ostatním ustanovením mírové smlouvy, zejména ke článku 215, 266, posl. odst., 272 a 273.

Článek 275 jest zařazen v VIII. oddílu mírové smlouvy mezi »zvláštními ustanoveními o územích postoupených«. Jest v úzké souvislosti s ostatními články tohoto oddílu a dlužno jej také vykládati v logické spojitosti s nimi.

Smyslem a účelem VIII. oddílu mírové smlouvy jest, rozvrhnouti mezi oprávněné státy veškeré majetkové hodnoty, jichž rozdělení nutně vyplývá z territoriálního rozčlenění starého mocnářství. Ustanovení této důležité části mírové smlouvy nevykazuje zajisté mezer, jimiž by mohly unikati zamýšlenému rozvrhu některé druhy majetkových podstat, které svou povahou jsou určeny k rozdělení mezi oprávněné státy. Není žádného logického důvodu, proč by měly býti činěny výjimky. Všechen smysl mírové smlouvy Saint-Germainské svědčí tomuto názoru, který má také zcela bezpečnou oporu ve znění jednotlivých článků řečeného oddílu.

Pokud se týká majetností, které nenáležejí jednotlivým osobám soukromým — a o tyto majetnosti nám běží v první řadě při výkladu článku 275 — ustanovuje v š e o b e c n ě článek 273, že zvláštními úmluvami bude upraven rozvrh majetku náležejícího »k o l e k t i v n í m ú t v a r ů m nebo v e ř e j n ý m o s o b á m p r á v n i c k ý m«. Těmito výrazy, nad něž stěží lze si přáti všeobecnějších, jest vysloveno jasně, že rozvrhu podléhají zásadně všechny druhy majetností, které náležejí kolektivitám nebo veřejným právním osobám. Všeobecný předpis článku 273 doplněn jest vhodně speciálními předpisy článku 266, posl. odst. o »odkazech, darech, stipendiích a nadáních všech druhů«, článku 272 o soukromých pojišťovacích společnostech a článku 275 o rozdělení reserv sociálního a státního pojištění. Tento vzájemný poměr dlužno míti na mysli při výkladu článku 275.

Odtud též vyplývá nutnost určiti předně význam termínu »sociálního a státního pojištění«, jehož užívá mírová smlouva v čl. 275. »Státním pojištěním« dlužno tu patrně rozuměti »státní zaopatření« — než v tomto pojednání tuto otázku ponecháváme stranou. Výklad výrazu »sociální pojištění«, dnes tak běžného a užívaného, nebyl snadný pro pojistné poměry vzniklé v dobách před 28. říjnem 1918. Mimo to není a nebylo legální definice tohoto pojmu.

Byť praktické důvody kázaly volnější výklad a nikoliv strohou aplikaci článku 275, nebylo přece možno zahrnouti pod jeho ustanovení případy pojištění soukromoprávního, ani případy sociálního zajištění osob hospodářsky slabých, pokud takovéto zajištění nebylo pojištěním v technickém slova smyslu, nýbrž jenom ryze charitativním zařízením. Zde již jsme ve sféře platnosti článku 273 cit. mírové smlouvy.

K tomu, co bylo řečeno o významu článku 275, sluší ještě podotknouti, že jeho ustanovení neukládají státu, přejímajícímu příslušnou část reserv sociálního pojištění, břemene, které by bylo větší nežli převzatý podíl na majetnostech toho kterého útvaru sociálního pojištění. Jestliže by čáky a důchody měly býti zhodnoceny lépe než dovoluje převzatá kvota, bylo by k tomu třeba zvláštní vnitrostátní normy, neboť ani podle článku 275 ani podle úmluv sjednaných k jeho provedení není k takovémuto zhodnocení čák a důchodů stát povinen. Sluší se o tom zmíniti zvláště z toho důvodu, že hodnota jmění, jehož se dostane Československé republice podle úmluv sjednaných po rozumu článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy, nebude zpravidla stačiti k plné úhradě čák a důchodů, která by odpovídala podle nynějších našich právních předpisů pojištěné době, získané pojištěnci před rozpadem bývalé monarchie.

II. Sjednání a ratifikace prováděcích úmluv.

Nebylo snadné dohodnouti se o správném výkladu článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy. Ještě nesnadnější bylo jeho provádění, t. j. sjednávání příslušných úmluv. Stále a stále vyskytovaly se různé nevyřešené problémy, které bránily konečnému sjednání. Potíže byly tím větší, že provádění článku 275 účastnily se současně všechny interesované státy, jichž zájmy byly namnoze protichůdné.

Bylo nutno konati četné porady zástupců oprávněných států. Na konferenci v Římě v roku 1921 byla původně sjednána multilaterální úmluva ze dne 1. května 1921 o provedení článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy. Stanoveny v ní toliko všeobecné směrnice. Úmluva nebyla žádným státem ratifikována. V dalších letech konány četné nové porady. Dne 20. února 1923 ustavil se ve Vídni zvláštní Mezistátní výbor ku provedení článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy (Comité International pour l'éxecution de l'article 275 du Traité de Saint-Germain).

Konečně se podařilo stanoviti stěžejní zásady, podle nichž mělo býti provedeno rozdělení jmění pojišťovacích ústavů, jichž se týká článek 275.

Určen byl zejména rozhodný den a stanoveny směrnice pro hodnocení jednotlivých druhů majetnosti, jakož i klíč dělení. Mohlo se přikročiti ke sjednání úmluv.

Nebyly to multilaterální úmluvy, které byly konečně sjednány o provedení článku 275, nýbrž bilaterální úmluvy mezi Rakouskem na jedné straně a tím kterým interesovaným státem na druhé straně. Kromě Rakouska účastní se provádění článku 275 tyto státy: Československo, Italie, Jihoslavie, Polsko, Rumunsko. Jako zástupce Československé republiky vedl jednání p. min. rada JUDr. Jan Brablec, přednosta odboru pro všeobecnou sociální politiku v ministerstvu sociální péče.

Mezi Československem a Rakouskem bylo sjednáno podle článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy osm úmluv, jichž názvy uvádíme v III. části tohoto pojednání (č. 145 až 152/1929 Sb. z. a n.).

Mimo tyto bilaterální úmluvy mezi Československem a Rakouskem sjednána byla ještě trojstranná úmluva o Dětské spořitelně zřízenců a stálých dělníků bývalé Severní dráhy ve Vídni, a to mezi Československem, Rakouskem a Polskem. Jmění této spořitelny, která ovšem není spořitelnou v technickém slova smyslu, nenáleží mezi majetkové podstaty, jichž se týká článek 275 Saint-Germainské mírové smlouvy. Úmluva o jeho rozdělení byla však pojata z důvodů účelnosti a sociální ekvity do souboru úmluv o ústavech sociálního pojištění, sjednaných podle čl. 275. Úmluva o Dětské spořitelně zřízenců a stálých dělníků býv. Severní dráhy ve Vídni byla již ratifikována Československem a Rakouskem, nikoliv však třetím smluvním státem, Polskem. Nenabyla proto doposud účinnosti.

Jak již bylo shora řečeno, úmluvy č. 145—152/1929 Sb. z. a n. jsou úmluvami bilaterálními. Běží však o bilaterální úmluvy sui generis. Zvláštnost jejich vznikla tím, že o každém sociálně pojišťovacím ústavu, jehož jmění má býti rozděleno podle článku 275 Saint-Germainské mír. smlouvy, sjednána byla mezi Rakouskem a každým z interesovaných států (Československo, Italie, Polsko, Jihoslavie, Rumunsko) vždy po jedné samostatné bilaterální úmluvě. Tyto úmluvy, pokud se týkají téhož ústavu, mají tentýž obsah — mutatis mutandis. Důsledné provedení všech částí úmluvy si žádá, aby všechny příslušné úmluvy o tom kterém ústavu nabyly účinnosti, t. j. byly smluvními státy ratifikovány, neboť tvoří organicky souvislý soubor předpisů o rozdělení jmění ústavu — jak jest obzvláště patrno z jejich společných příloh (annexes). Je-li v jedné z úmluv československo-rakouských stanoveno, že Československo má vydati určitou majetkovou hodnotu Polsku, které zde není smluvní stranou, tedy předpokládá se tu zajisté předchozí nebo pozdější ratifikace korrespondující úmluvy Polskem. Dokud není tento předpoklad splněn, není závazek Československa likvidním, leč teprve počínaje dnem nabytí účinnosti korrespondující úmluvy polsko-rakouské.

Sluší uvésti, že úmluvy shora uvedené, počtem osm, byly ratifikovány Československem i Rakouskem. Ratifikační listiny byly vyměněny dne 31. července 1929 ve Vídni. Úmluvy nabyly účinnosti 14 dní po výměně ratifikačních listin.

Kromě Československa, které má největší účast na rozdělení jmění téměř u většiny ústavů, bylo to Rumunsko, jež první ratifikovalo obdobné úmluvy sjednané podle čl. 275 Saint-Germ. mír. smlouvy. Italie je ratifikovala v roce 1928.*) Polsko a Jihoslavie těchto úmluv dosud neratifikovaly.

Možno tvrditi, že Československo dobylo si při sjednání úmluv podle článku 275 Saint-Germ. mír. smlouvy poměrného podílu na reservách sociálního pojištění ve výši, jaká mu přisluší vzhledem k počtu čsl. pojištěnců (důchodců) a k jejich odůvodněným čákám. Finanční efekt, který z úmluv vyplývá pro Československo, má ovšem svůj protějšek v příslušném pojist-

*) Viz č. 261 až 270 rakouského Bundesgesetzblattu z roku 1928.

ném břemeni, jejž dlužno převzíti. Čím větší část jmění toho kterého ústavu stát přejímá, tím větší břímě jest povinen na se vziti. Tato zásada platí pro všechny zúčastněné státy. Ve finančním efektu, který nelze ovšem podceňovati, není hlavní význam sjednaných úmluv. Jejich důležitost a závažnost spočívá spíše v tom, že se jimi dokončuje pořádek v úpravě sociálně pojišťovacích poměrů. Víc než kdekoliv jinde platí v sociálním pojištění slova Komenského, že na dobrém pořádku vše záleží. Provedením úmluv bude odstraněn stav nejistoty, která brání vždy řádnému hospodaření, přesnému bilancování a nutnému předvídání. Opět krok ke konsolidaci — toť hlavní smysl všech těchto úmluv.

Úmluvy bude nutno provésti zvláštními právními předpisy, pokud se tak již nestalo, jako na př. pro obor pensijního pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách ustanovením § 177 posl. odst., zákona č. 26/1929 Sb. z. a n. Patrně bude užito ustanovení zmocňovacího zákona č. 220/1920 Sb. z. a n., nestačila-li by administrativní úprava.

I když předpokládáme, že úmluvami č. 145—152/1929 Sb. z. a n. byl proveden rozvrh jmění všech příslušných sociálně pojišťovacích ústavů podle čl. 275 Saint-Germ. mír. smlouvy — není dosud ještě vyřešena otázka rozdělení jmění oněch útvarů, které svou činností zasahovaly na celé území Rakousko-Uherska (nikoliv jenom na území bývalého Rakouska). Tak na př. možno tu v oboru vojenské správy, která byla t. zv. společnou záležitostí Rakousko-Uherska, poukázati na jmění zaopatřovacího ústavu civilních zřízenců býv. c. a k. vojenské správy ve Vídni.

Konečně třeba ještě podotknouti, že s úmluvami č. 149, 150, 151/1929 Sb. z. a n., sjednanými v oboru pensijního pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, souvisí těsně úmluva mezi Československem a Rakouskem ze dne 12. července 1924, č. 60/1926 Sb. z. a n. o vzájemných pohledávkách z vyúčtování nositelů pensijního pojištění.

III. Obsah úmluvy.

Úmluvy č. 145 až 152/1929 Sb. z. a n. jsou sdělány podle týchž směrnic. Shodují se namnoze i formou, liší se materií, kterou upravují. Ustanovení společná všem úmluvám možno stručně shrnouti takto:

Pro rozdělení jmění ústavu sociálního pojištění a příslušného pojistného břemene stanoví se r o z h o d n ý d e n.

Celkové p o j i s t n é b ř í m ě rozděluje se poměrně mezi zúčastněné státy podle určitých zásad, stanovených jak si toho žádala povaha oboru pojištění, o který v úmluvě běží.

J m ě n í se rozdělí tak, že každému státu přidělí se poměrný podíl (kvota), odpovídající velikosti převzatého břemene. Lombardní dluhy, vzniklé z úpisů válečných půjček, přikazují se Rakouské republice. Cenné papíry se rozvrhnou poměrně in natura. Větší nebo menší příděly cenných papírů, vzniklé nedělitelností zbytků, vyrovnají se hotovými penězi, aby byla zachována stanovená celková výše poměrných podílů na jmění ústavu. Podrobné rozdělení cenných papírů jest uvedeno vždy v přílohách úmluv. Tyto přílohy jsou nerozlučitelnou součástí úmluv. Titry cenných papírů a peněžní hotovosti, které mají býti převedeny na Československo, povinna jest Rakouská republika předati do jednoho měsíce po ratifikaci úmluv (podle úmluvy č. 149 a 150/1929 Sb. z. a n. do 3 měsíců).

Převod převzatého jmění na příslušného nositele sociálního pojištění, jakož i převzetí korrespondujícího pojistného břemene tímto nositelem, provede každý stát vnitřními právními předpisy.

Smluvní státy upouštějí od vyměření kolkových a jiných poplatků, které by mohly býti předepsány na jejich území při provádění úmluv.

Rakouská republika jest povinna vydati Československé republice všechny spisy a pomůcky vztahující se na pojistné břímě, které má býti

Československem převzato. Nebude-li to možno, mají příslušné orgány s naší strany právo nahlížeti do spisů a pořizovati si jejich opisy.

Písemný styk mezi zúčastněnými ústavy obou smluvních států při provádění úmluv bude se díti bez prostřednictví diplomatických nebo konsulárních úřadů.

Československá republika se zavazuje, že nebude již uplatňovati požadavků podle článku 275 Saint-Germainské mírové smlouvy stran jmění sociálně pojišťovacího ústavu, o který v úmluvě běží, splní-li Rakouská republika úmluvu o něm sjednanou.

Nakonec uvádíme ještě podstatnější ustanovení každé z uvedených osmi úmluv:

1. Úmluva o Pensijním ústavu Svazu místních a malých drah.

Pojistné závazky tohoto ústavu, vyplývající z pojistných případů nastavších do konce roku 1919, vůči pojištěncům ústavu a jejich pozůstalým rodinným příslušníkům, jakož i právo vybírati pojistné, přecházejí na dopravní podnik, v němž tito pojištěnci byli zaměstnáni dne 31. prosince 1919 nebo v době, kdy nastal pojistný případ (přeložení na odpočinek, úmrtí). Dále obsahuje úmluva předpis o převzetí pojistného břemene, pokud běží o zaměstnance jiných podniků, které souvisely se železniční dopravou a byly k ústavu přičleněny.

Jmění ústavu rozděluje se podle stavu ke dni 30. června 1923. Rakouské republice přiděluje se veškerý inventář ústavu. Československo participuje na jmění kvotou 32·01632%. V úmluvě obsaženy jsou v dalším podrobné předpisy o rozdělení jednotlivých položek jmění ústavu. Československá kvota na cenných papírech činí úhrnem 796,674.300 korun jmenovité hodnoty. Břímě vzešlé z pensijního pojištění zaměstnanců ústavu přejímá Rakouská republika.

K této úmluvě jest vhodno podotknouti, že nástupcem P e n s i j n í h o ú s t a v u S v a z u m í s t n í c h a m a l ý c h d r a h v e V í d n i na území naší republiky jest P e n s i j n í ú s t a v s o u k r o m ý c h d r a h v B r n ě, zřízený jako společenstevní pensijní ústav podle § 4 nařízení ze dne 29. prosince 1921, č. 560 Sb. z. a n., kterým se upravuje pensijní pojištění železničních zaměstnanců. Pensijní ústav Svazu místních a malých drah ve Vídni nebyl náhradním ústavem podle § 65 zákona o pensijním pojištění zřízenců č. 1/1907 ř. z. ve znění novely č. 138/1914 ř. z.

2. Úmluva o nemocenské pokladně bývalé rakouské správy státních drah a o jejích vedlejších fondech.

Úmluvou touto provádí se podle stavu ke dni 7. června 1924 rozdělení jmění

a) nemocenské pokladny bývalé rakouské správy státních drah,
b) mimořádného podpůrného fondu této pokladny,
c) podpůrného fondu lékařů téže pokladny,
d) podpůrného fondu bývalé privilegované české západní dráhy,
e) podpůrného fondu severozápadní dráhy.

Vyplývá z povahy nemocenského pojištění, o které tu hlavně běží, že se v této úmluvě neustanovuje o převzetí pojistného břemene, nýbrž rozděluje se toliko jmění.

Jmění fondu uvedeného ad d) přiděluje se v celku Československu ve stavu ke dni 7. června 1924. Cenné papíry, které mají býti vydány, jsou uvedeny ve zvláštní příloze úmluvy. Úhrnem dosahují výše 229.700 korun jmenovité hodnoty.

Nemocenská pokladna a zmíněné fondy považují se za zrušené dne 7. června 1924.

Nemovitosti nemocenské pokladny (t. j. tři obytné domy ve Vídni) a pohledávka per 147.209 korun ze zápůjčky mimořádného podpůrného fondu pokladny přidělují se Rakouské republice.

Cenné papíry rozdělují se podle klíče stanoveného dohodou mezi zúčastněnými státy. Československé republice připadá 40% všech cenných papírů. Na válečných půjčkách obdrží úhrnem 1,597.400 korun jmenovité hodnoty, na ostatních cenných papírech úhrnem 3,893.700 korun jmenovité hodnoty.

Hotovost, jež tu byla dne 7. června 1924, přiděluje se Rakouské republice, která je povinna zaplatiti kontokorrentní zápůjčku, sjednanou při upisu válečných půjček u pokladny válečných zápůjček.

Všechny pohledávky a dluhy mezi nemocenskou pokladnou bývalé rakouské správy státních drah a uvedenými fondy na jedné straně a bývalým rakouským erárem na druhé straně považují se vzájemně za vyrovnané.

K této úmluvě třeba dodati, že nemocenská pokladna bývalé rakouské správy státních drah byla závodní nemocenskou pokladnou zřízenou po rozumu ustanovení § 53 zákona o pojištění dělníků pro případ nemoci č. 33/1888 ř. z. Úkoly tohoto ústavu sociálního pojištění na území Československé republiky převzala nemocenská pokladna čs. státních drah, která ovšem již není závodní nemocenskou pojišťovnou, nýbrž sociálně pojišťovacím útvarem zvláštního rázu, vnitřním zařízením železniční správy.

Stran vedlejších fondů budiž uvedeno, že u nemocenské pokladny čs. státních drah jest zřízen podle § 27 jejích stanov podpůrný fond, obdobný mimořádnému podpůrnému fondu nemocenské pokladny bývalé rakouské správy státních drah. Lékařský podpůrný fond nemocenské pokladny čs. správy státních drah, který byl zřízen původně při této pokladně, byl zrušen ode dne 1. srpna 1926 a jeho jmění splynulo se jměním fondu pro nemocenské pojištění téže pokladny, který převzal i jeho závazky.

3. Úmluva o Úrazové pojišťovně hornické.

Každá z obou smluvních stran přejímá onu část pojistného břemene, která vyplývá z úrazů podle ustanovení zákona ze dne 30. prosince 1917, č. 523 ř. z., přihodivších se až do konce prosince 1918 v podnicích, ležících na jejím území. Dnem, kdy úmluva nabývá účinnosti, přestává veškerá činnost Úrazové pojišťovny hornické.

O rozdělení jmění se stanoví: Pojistné dávky, poskytnuté Úrazovou pojišťovnou hornickou v době od 1. ledna 1919 do dne zastavení její činnosti, které podle rozdělení pojistného břemene připadají k tíži jednoho ze smluvních států, jakož i pojistné, zaplacené Úrazové pojišťovně hornické za dobu po 1. lednu 1919, vzájemně se zúčtují podle knih pojišťovny. Podle tohoto zúčtování připadá k tíži Československé republice částka 1,113.588·42 korun. V částce právě udané byl vzat zřetel jednak na pohledávku ministerstva sociální péče v Praze za pojišťovnou ve výši 695.756·91 korun, jednak na pohledávku pojišťovny u poštovního úřadu šekového v Praze ve výši 165.283·76 korun.

V dalším uvedena jsou aktiva a pasiva pojišťovny a stanoveno rozdělení jednotlivých položek. Jmění, pokud jest uloženo výhradně v cenných papírech, rozdělí se v poměru pojistného břemene, převzatého každým ze zúčastněných států. Československo participuje na tomto druhu jmění kvotou 74·716%. Připadá mu úhrnem 49,405.500 korun jmenovité hodnoty. Kromě toho obdrží z rakouské kvoty 13.600 korun jmenovité hodnoty (čl. 1., oddíl B, č. 4., předposl. odst.).

Právo Úrazové pojišťovny hornické, požadovati dodatečně příspěvky přechází na onen národní stát, na jehož území jest sídlo podniku povinného ku placení příspěvků.

Na Československou republiku přecházejí nároky, které by mohly vzniknouti z toho, že podniky, ležící na jejím území zaplatily Úrazové pojišťovně hornické ve Vídni po měnové rozluce pojistné, dlužné z doby před 31. prosincem 1918, v rakouských nebo neokolkovaných korunách.

U této úmluvy dlužno poukázati na ustanovení zákona č. 207/1919 Sb. z. a n., který předpisuje ve článku XIX., odst. 2., že »práva a povinnosti Úrazové pojišťovny hornické a Odborové úrazové pojišťovny rakouských železnic ve Vídni c o d o ú r a z ů, které se staly nebo se stanou do počátku účinnosti tohoto zákona, přejdou na úrazové pojišťovny územní nebo správy podniků, jichž zřízenci byli podle § 4 zpoštěni pojistné povinnosti . . .«

Po rozumu ustanovení článků XVIII. až XX. tohoto zákona a podle ustanovení nařízení č. 356/1919 Sb. z. a n. a č. 19/1920 Sb. z. a n., vydaných k jeho provedení, práva a povinnosti Úrazové pojišťovny hornické ve Vídni, pokud jde o úrazy, které se staly v době mezi dnem 1. ledna 1915 a 31. prosince 1918, přešly dnem 1. ledna 1920, pokud jde o úrazy, které se staly v době mezi dnem 1. ledna a 30. června 1919, přešly dnem 1. července 1919 na nové nositele pojištění. Těmi jsou územní úrazové pojišťovny dělnické v Praze a v Brně, příslušné podle místa provozovny podniku, ve kterám se úraz stal.

V této souvislosti sluší rovněž upozorniti na nález nejvyššího správního soudu ze dne 23. listopadu 1926, č. 23.929/26, týkající se výkladu článku XIX. cit. zákona č. 207/1919 Sb. z. a n.

4. Úmluva o odborové úrazové pojišťovně rakouských železnic.

Z pojistného břemene vzešlého z úrazů nastalých až do konce října 1918 přejímá každá z obou smluvních stran v zásadě část břemene připadající na osoby, které mají proti pojišťovně nárok na důchod a měly 1. února 1920 bydliště na území příslušného státu. Rakouská republika přejímá mimo to pojistné břímě vzešlé z pojištění osob, které mají nárok na důchod a byly dne 1. února 1920 nezvěstné nebo měly tohoto dne bydliště mimo území bývalého mocnářství rakouského.

Činnost této pojišťovny zcela přestane dnem, kdy úmluva nabude účinnosti.

Jmění pojišťovny rozdělí se podle stavu ke dni 31. prosince 1922. Budova pojišťovny ve Vídni s veškerým inventářem přiděluje se Rakouské republice, která za to přejímá veškeré pensijní pojistné břímě za všechny bývalé i nynější zaměstnance pojišťovny, vyjímajíc pensijní břímě za ony bývalé zaměstnance pojišťovny, kteří v době od 1. listopadu 1918 do dne 31. prosince 1922 přešli do služeb Československé republiky nebo nositele pojištění tohoto státu.

Z pohledávek na dlužném řádném pojistném v úhrnné výši 28,327.083 korun a na dlužném mimořádném pojistném v úhrnné výši 1,356.565 korun přecházejí na Československou republiku ony pohledávky, jichž dlužníci jsou na nynějším území tohoto státu.

Československá kvota činí 50.87%. Rozvrh jednotlivých položek jmění jest podrobně předepsán. Na cenných papírech obdrží Československo úhrnem částku 80,411.000 korun jmenovité hodnoty.

Též u této úmluvy dlužno poukázati na ustanovení zákona č. 207/1919 Sb. z. a n., kterým se mění zákony o úrazovém pojištění dělníků, dále pak na jeho prováděcí nařízení č. 272/1919 a č. 182/1920 Sb. z. a n.

5. Úmluva o náhradních ústavech pensijního pojištění zřízenců.

Tato úmluva se týká oněch náhradních ústavů, zřízených podle § 65 zákona o pensijním pojištění zřízenců č. 1/1907 ř. z. ve znění novely č. 138/1914 ř. z., které měly dne 31. prosince 1918 sídlo na území Rakouské repu-

bliky, pokud svou činností před rozdělením bývalé monarchie zasahovaly také na území Československé republiky.

Pojistné břímě u každého z náhradních ústavů podle stavu ke dni 31. prosince 1918, to jest nároky na důchody nebo čáky nabyté pojištěnci a členy jejich rodin, přechází do oboru působnosti státu, na jehož území měli tito pojištěnci poslední služební místo, rozhodné pro pojistnou příslušnost. (Viz též ustanovení dodatkového protokolu č. II.).

Jmění náhradních ústavů rozdělí se podle stavu ke dni 31. prosince 1918. Poměrné podíly jednotlivých států uvedeny jsou v přílohách I.—IV. úmluvy. Na cenných papírech Československá republika obdrží částku 16,942.600 korun jmenovité hodnoty, na hotovosti částku 252,995.000 korun. Pohledávky náhradních ústavů (vyjma pohledávky z cenných papírů) přikazují se státu, na jehož území dlužník má své bydliště. O převodu těchto pohledávek stanoveny jsou podrobné předpisy. Jako náhradu za poměrné podíly na nemovitostech náhradních ústavů obdrží (mimo jiné státy) Československá republika peníz 56,050.000 korun. Dále se jí dostane poměrného podílu na výtěžku z prodeje domů Pensijního ústavu rak. alpinské důlní společnosti v Donawitz, uskutečněného koncem roku 1920.

Tato úmluva, stejně jako ostatní dvě úmluvy sjednané v oboru pensijního pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, provedena byla vnitrostátně ustanovením § 177, posl. odst., zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách č. 26/1929 Sb. z. a n. V citovaném odstavci se praví: »Příspěvkové době podle § 12 se staví na roveň příspěvková doba, kterou získali pojištěnci anebo invalidní (starobní) důchodci do 31. prosince 1918 svým pojištěním podle starého pensijního zákona u nositelů pojištění, jichž sídlo bylo mimo území republiky Československé, pokud byla provedena o majetkových podstatách těchto nositelů pojištění úprava podle čl. 275 mírové smlouvy Saint-Germainské. Majetek, jenž připadne z těchto úprav na československý podíl, přejde do vlastnictví Všeobecného pensijního ústavu, který s účinností od 1. ledna 1919 přejímá pojistné břímě, vyplývající z tohoto započtení.«

6. Úmluva o Městské pojišťovně vídeňské obce a o Pensijním spolku zřízenců obchodu a průmyslu.

Pojistné břímě u pojišťovny i pensijního spolku podle stavu ke dni 31. prosince 1918 z náhradního pojištění a příslušného připojištění na dávky převyšující zákonné důchody, to jest nároky na důchody a čáky, nabyté až do rozhodného dne pojištěnci a členy jejich rodin, přechází do oboru působnosti státu, na jehož území měli tito pojištěnci poslední služební místo, rozhodné pro pojistnou příslušnost.

Pokračovala-li pojišťovna nebo pensijní spolek ve své činnosti na území Československé republiky po dni 31. prosince 1918, považuje se tato činnost za pojištění k věrné ruce.

Jmění pojišťovny i pensijního spolku rozděluje se v poměru převzatého pojistného břemene — jako tomu jest i v ostatních úmluvách. Vzhledem k tomu, že Československo participuje na pojistném břemeni částí 25'81% u pojišťovny a 14'78% u pensijního spolku, obdrží částku 354,490.000 rak. korun, odpovídající převzaté části břemene. Tento peníz splatí Rakouská republika pěti splátkami v době čtyř let, počínaje čtvrtým měsícem po ratifikaci. Na cenných papírech dostane se Československu ze jmění pojišťovny úhrnem 529.200 korun jmenovité hodnoty, ze jmění pensijního spolku úhrnem 1,156.900 korun jmenovité hodnoty.

Československá republika vybéře ze jmění pojišťovny, které jest pod uzávěrou, pokud jest na jeho území, částky potřebné ke splacení salda vyplývajícího k jejímu dobru ze zúčtování pojištění k věrné ruce.

O provedení této úmluvy platí ustanovení § 177, posl. odst. zákona č. 26/1929 Sb. z. a n. o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách — jak bylo již uvedeno u předcházející úmluvy.

7. Úmluva o Všeobecném pensijním ústavu pro zřízence.

Z pojistného břemene podle stavu ke dni 31. prosince 1918 přejímá každý ze smluvních států část připadající na pojištěnce, jejichž poslední služební místo, rozhodné pro pojistnou příslušnost, jest na území příslušného státu. Dnem, kdy úmluva nabude účinnosti, přestane veškerá činnost Všeobecného pensijního ústavu pro zřízence.

Jmění ústavu rozdělí se podle stavu ke dni 31. prosince 1922.

Úmluva obsahuje podrobné předpisy o rozdělení jednotlivých částí jmění: Z nich budiž zejména uvedeno:

Z nemovitostí ústavu obdrží každý stát ty, které jsou na jeho území. Československé republice připadá budova ústavu a pozemky v Praze, jakož i ozdravovna v Luhačovicích. Kromě toho nabývá Československá republika inventáře, příslušejícího k těmto nemovitostem a inventáře zemských úřadoven v Praze I., Praze II., v Brně I., v Brně II. a v Opavě.

Zápůjčky hypotékární, zemské, komunální připadají státu, na jehož území má dlužník bydliště. Mimo to přecházejí na Československo hypotékární zápůjčky, poskytnuté akc. společnostem »Radium« v Jáchymově a »Helenenhof-Imperialhôtel« v Karlových Varech. (O těchto zápůjčkách viz též ustanovení obsažené v závěrečném zápisu k úmluvě mezi Československem a Rakouskem o úpravě závazků v rakousko-uherských korunách, č. 60/1929 Sb. z. a n.)

Pohledávky ústavu na nezaplaceném pojistném a ostatní částky k dobru činí úhrnem 11,438.828 korun. Z nich připadá Československé republice částka 4,432.393 korun. Stran ostatních pohledávek a dluhů ústavu dlužno odkázati na znění úmluvy.

Právo ústavu předepsati dodatečně pojistné přechází na stát, na jehož území bylo vykonáváno zaměstnání, které bylo důvodem pro předepsání pojistného.

Peněžní hotovost ke dni 31. prosinci 1922, jakož i pohledávky ústředny k témuž dni za rakouskou poštovní spořitelnou a jinými úvěrními ústavy, připadají Rakouské republice.

Na cenných papírech participuje Československá republika kvotou 37·26085%. Úhrnem obdrží částku 210,813.020 korun jmenovité hodnoty. Mimo to obdrží od Rakouské republiky částku 2,514.000 rak. korun. Dále jest Československo zavázáno (stejně jako Rakousko) vyplatiti Polsku peníz 375,000.000 rak. korun a Jihoslavii peníz 250,000.000 rak. korun.

Práva a čáky ze služebního poměru zaměstnanců ústředny ústavu ve Vídni, jakož i zemských úřadoven, přecházejí na ony ústředny, vzniklé na území zúčastněných států, do jichž služeb byli tito zaměstnanci převzati.

K této úmluvě sluší uvésti, že zákonem ze dne 20. prosince 1918, č. 92 Sb. z. a n. zřízen byl ku provádění pensijního pojištění zřízenců V š e o b e c n ý p e n s i j n í ú s t a v v P r a z e, na nějž podle ustanovení cit. zákona přešla veškerá působnost V š e o b e c n é h o p e n s i j n í h o ú s t a v u p r o z ř í z e n c e v e V í d n i, týkající se zemských úřadoven v Praze, Brně a Opavě. Všeobecný pensijní ústav v Praze převzal působnost Všeobecného pensijního ústavu pro zřízence ve Vídni, pokud běží o území Československé republiky, nejenom »pro futuro«, nýbrž i se všemi závazky vídeňské ústředny, vzešlými z pensijního pojištění od počátku platnosti zákona o pensijním pojištění zřízenců, t. j. od 1. ledna 1909. Konečně nutno poukázati na ustanovení § 177, posl. odstavec zákona č. 26/1929 Sb. z. a n. citované již úmluvy ad 5.

8. Úmluva o Úrazové pojišťovně dělnické pro Vídeň, Dolní Rakousy a Burgenland.

Postoupením krajů Vitorazska a Valčicka Československé republice podle článku 27, č. 6. Saint-Germainské mírové smlouvy nastala nutnost upraviti v postoupeném území poměry úrazového pojištění dělnického. Úmluva obsahuje předpisy o převzetí pojistného břemene a příslušné části jmění Úrazové pojišťovny dělnické ve Vídni za pojištěnce a důchodce v postoupeném území.

Československá republika přejímá pojistné břímě za ony osoby pojištěné u jmenované pojišťovny, které do dne 31. července 1920 utrpěly úraz v podnicích, ležících na území Dolních Rakous, postoupeném Československé republice podle článku 27, č. 6. Saint-Germ. mír. smlouvy. Dnem 31. července 1920 přestala veškerá činnost pojišťovny, pokud se týkala postoupeného území.

Československý podíl činí 114.000 korun jmenovité hodnoty titrů rak. kor. renty, emise 1912.

Právo pojišťovny požadovati dodatečně pojistné přechází, co do podniků, ležících na postoupeném území, na Československou republiku. Nároky, které by mohly vzniknouti z toho, že tyto podniky zaplatily pojišťovně po měnové rozluce pojistné dlužné z doby před 31. červencem 1920 v rakouských nebo neokolkovaných korunách, přecházejí na Československou republiku.
